

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep
0031 Oslo

**SYSSELMANNEN
PÅ SVALBARD**

**GOVERNOR OF SVALBARD
ГУБЕРНАТОР СВАЛЪБАРДА**

Vår saksbehandler:

Hanne Margrethe Ingebrigtsen
hmi@sysselmannen.no
79024324

Vår dato:

06.12.2016

Vår ref: (bes oppgitt ved svar)

a.

Deres ref:

Deres dato:

Høring – rapport fra arbeidsgruppen for utarbeiding av forslag til ny bistandsinstruks

Det vises til Politidirektoratets brev 21. oktober 2016 med i sak om høring av «Rapport fra arbeidsgruppen for utarbeiding av forslag til ny bistandsinstruks», som omhandler Forsvarets bistand til politiet. Vi beklager at vi ikke har innsendt svar innen fristen, og viser til telefonkontakt når det gjelder muligheten for å avgi svar innen 7. desember i år.

I sitt brev ber Politidirektoratet spesielt om merknader når det gjelder forslaget til ny § 7 i bistandsinstruksen, som foreslår å gi et særlig ansvar til Forsvaret når det gjelder maritime kontraterroroperasjoner. Vi har i vår vurdering av forslaget konsentrert oss om denne bestemmelsen, og vil i det følgende gi vår tilbakemelding med utgangspunkt i Sysselmannens rolle som politimester for Svalbard.

Vi har merket oss at arbeidsgruppen er delt i sin innstilling når det gjelder reguleringen av maritime kontraterroroperasjoner. Vi forstår det slik at formålet med utkastet til § 7 er en avklaring og presisering av Forsvarets rolle og ansvar ved utførelsen av maritime kontraterroroperasjoner. Et flertall foreslår en egen bestemmelse om dette i § 7, og fremholder at denne bestemmelsen er en særskilt regulering som gir Forsvaret et «tydeligere ansvar innenfor rammene av bistandsmodellen i politiloven § 27a» (pkt. 7.1 på side 58 i rapporten). Et mindretall i arbeidsgruppen mener imidlertid at denne bestemmelsen bør sløyfes, og at avklaring og presisering av Forsvarets oppgaver og ansvar i slike situasjoner i sin helhet foretas i utkastets § 6 om ledelse og gjennomføring av bistandsoperasjoner, på like linje med annen bistand til politiet.

Slik vi forstår utkastet til § 7, gir denne bestemmelsen Forsvaret et særlig ansvar for å sikre den nasjonale beredskapen mot maritime terroranslag, som omfatter anslag mot olje- og gassinstallasjoner til sjøs, og mot skip i fart. Sistnevnte situasjoner vil kunne være meget relevante innenfor Sysselmannens ansvarsområde. Vi noterer oss at det i utkastet til § 7 annet ledd første punktum legges opp til at Forsvarets rolle også ved maritime kontraterroroperasjoner vil være å bistå politiet, etter anmodning som fremmes etter reglene i utkastet til § 4 i instruksen. Dette tilsvarende reglene for bistand til politiet ved alle andre situasjoner til lands.

Imidlertid legges det i utkastet til § 7 annet ledd annet punktum opp til at Forsvaret i det som omtales som «tidskritiske situasjoner» kan iverksette slike operasjoner *uten* å avvente slik anmodning. Selv om Forsvaret da straks skal varsle ansvarlig politimester og de berørte departementene, innebærer dette etter vårt syn at det nå etableres en ordning der Forsvaret på eget initiativ kan sette i gang maritime kontraterroroperasjoner uten forutgående bistandsanmodning fra politiet. Selv om politiet har kompetanse og myndighet til å stanse slike operasjoner etter at de er satt i gang, har man etter vår vurdering med dette flyttet en prinsipiell grense for Forsvarets maktanvendelse i det sivile samfunn. Vi viser her til mindretallets synspunkter slik disse er formulert i pkt. 7.3.2 på side 71 i rapporten, og vi stiller spørsmål ved om disse situasjonene kan omtales som «bistand» innenfor rammen av politiloven § 27a, så lenge aksjonene er initiert uten forutgående anmodning fra politimesteren.

Vi noterer oss at flertallet fremholder at politiloven § 27a kan suppleres med Kongens instruksjonsmyndighet. Vi vil imidlertid her peke på at § 27a omhandler nettopp *bistand til politiet* (vår uthevelse). Formålet med bestemmelsen er ifølge forarbeidene (Prop. 79 L (2014-15)) «å oppfylle kravet i Grunnloven § 101 tredje ledd om lovhjemmel for bruk av militær makt mot innbyggerne», og bestemmelsen «angir yttergrensene for Forsvarets potensielle maktbruk». Etter vår vurdering er man utenfor bistandssituasjonen så lenge det ikke foreligger en konkret anmodning fra vedkommende politimester, som forutsetningsvis kun skal orienteres og i prinsippet kan stoppe aksjonen, men i etterhånd, etter at denne er iverksatt.

Vi har forståelse for at det kan være nødvendig å gripe inn i helt akutte situasjoner, selv om vi er usikre på hvor relevant dette i virkeligheten vil være, i alle fall i vårt ansvarsområde, tatt i betraktning at slike aksjoner forutsetter tilstedeværelse av relevante ressurser og forutgående innhenting av informasjon. Hvorvidt man likevel skal åpne for en formalisering av bruken av Forsvarets ressurser på en slik måte vil imidlertid til syvende og sist være en politisk beslutning. Dersom dette skulle være ønskelig, vil ressursbruken etter vår vurdering uansett være noen annet enn bistand til politiet, siden det ikke foreligger noen forutgående anmodning fra vedkommende politimester. Å regulere disse situasjonene som bistand til politiet skaper etter vårt syn rom for uklarhet og vil i realiteten sprengte rammene for bistandsinstituttet. Det er derfor spørsmål om i alle fall deler av utkastet til § 7 bør løftes ut av instruksjonen og undergis en særskilt regulering.

Vi vil uansett påpeke at forholdet til Svalbard bør vurderes særskilt. Vi viser i den forbindelse til den underliggende forutsetning for utøvelsen av Forsvarets myndighet i Svalbards territorialfarvann, som i kystvaktloven kommer til uttrykk i bl.a. dennes bestemmelse i § 22 om at Kystvaktens utøvelse av kontroll- og tvangstiltak kun skal skje i «samsvar med direktiver gitt av Sysselmannen på Svalbard». Vi deltar gjerne i en slik prosess dersom dette skulle være aktuelt.

Med hilsen

Kjerstin Askholt
sysselmann

Hanne Margrethe Ingebrigtsen
juridisk rådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk, og har derfor ikke håndskreven signatur